

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:
24/108208 - 13

Sted, dato:
Oslo, 02.07.2024

Politidirektoratets hørings svar - Forslag til endringer i barnevernsloven mv - kvalitetsreform

Innledning

Politidirektoratet viser til Barne- og familiedepartementets høringsbrev av 8. april 2024. Høringen bygger bl.a. på NOU 2023: 24 Med barnet hele vegen, hvor Politidirektoratet tidligere har avgitt hørings svar. Forslagene er en del av regjeringens kvalitetsreform i barnevernet. Denne høringen omfatter kvalitetsreformens lovforslag. Høringsfristen er 2. juli 2024.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt, samt Kripos.

Politidirektoratet har mottatt innspill fra Kripos og politidistriktene Oslo, Øst, Sør Øst og Finnmark. Disse omtales nærmere under. Øst politidistrikt finner de vurderinger som fremgår av høringsnotatet grundige og formålstjenlige, og har ingen øvrige bemerkninger til endringene som er foreslått. Mottatte innspill følger vedlagt dette hørings svaret.

Politidirektoratet avgrensner innspillene til de delene av høringen som berører politiets ansvarsområder eller oppgaveløsning.

Politidirektoratet ønsker velkommen en kvalitetsreform på barnevernsområdet som både ivaretar rettssikkerheten til det enkelte barn og som evner å bidra til samfunnssikkerhet på en forsvarlig måte. Oslo politidistrikt viser innledningsvis i sitt høringsinnspill til at det i et samfunn med stadig økende kompleksitet, er viktig med et barnevernsområde som evner å avdekke hjelpebehov og gi nødvendig hjelp til barn (og foreldre) som trenger deres tjenester. Oslo politidistrikt trekker særlig frem utfordringene knyttet til politiets samfunnsansvar og påpeker at hensynet til barnets beste kan innebære vanskelige avveininger for grupper av barn i mellom, særlig der barn utsetter andre barn for vold og trusler i eget nærmiljø. Politiets virkemidler i møte med disse barna, særlig for de under den kriminelle lavalder, er begrenset. Her må barnevernet ha nødvendige tiltak. Tiltak

iverksatt rundt disse barna vil gjerne ha et fokus rettet mot barnets behov, men Oslo politidistrikt påpeker at en kvalitetsreform også bør innbefatte et offerperspektiv.

Fra distriktets hørings svar hitsettes:

"Men, hvem ivaretar barnets beste på vegne av barna som utsettes for trusler og vold i sitt nærmiljø? Oslo politidistrikt håper at et offerperspektiv også kan bli en del av en kvalitetsreform i barnevernet. Vi kan ikke la disse barna og deres behov bli oversett. Da vil tilliten til offentlige etater bli unødig svekket, med den følge det vil få med at innbyggere i alle aldre i større grad tar saken i egne hender og gjør opp selv."

Politidirektoratets merknader til høringen

Til 6.5. Barnevernstjenestens adgang til å stanse fastsatt samvær etter omsorgsovertakelse

Politidirektoratet støtter departementets vurdering om at det bør utarbeides en tydelig lovhjemmel som regulerer barnevernstjenestens adgang til å stanse samvær fastsatt av nemnda eller domstolen og hvilke prosessuelle rettigheter som vil gjelde, herunder regulering av klageadgangen.

Av mottatte høringsinnspill fremgår det at Oslo politidistrikt støtter forslaget om at barnevernleder kan treffe akuttvedtak om stans av samvær dersom det er fare for at barnet blir vesentlig skadelidende støttes, uten at dette utdypes nærmere i distriktets høringsinnspill.

Politidirektoratet støtter departementets forslag om at tilsvarende regler for godkjenning og klage som gjelder for akuttvedtak om omsorgsovertakelse etter § 14-22 og § 14-23, også bør gjelde når barnevernstjenesten stanser et fastsatt samvær. Politidirektoratet er enig i at dette vil medføre en mer helhetlig regulering av akuttsituasjoner.

Til 6.6. Barn som lever på skjult og sperret adresse.

Departementet foreslår å ta inn i barnevernsloven § 13-5 at barnevernstjenesten så snart som mulig skal gi politiet informasjon om at det treffes beslutning om gradering av opplysninger i medhold av beskyttelsesinstruksen, jf. folkeregisterloven § 10-4.

Forslaget er omtalt i høringsinnspillene fra Kripos og Sør-Øst politidistrikt, som Politidirektoratet stiller seg bak i sin helhet.

Barnevernstjenesten plikter å gi informasjon til politiet der det treffes vedtak om *skjult* adresse etter barnevernsloven, jf. barnevernsloven § 13-5 tredje ledd. Slik bestemmelsen er formulert, vil det imidlertid ikke være en tilsvarende plikt til å gi politiet informasjon der det treffes vedtak om *sperret* adresse i Folkeregisteret etter folkeregisterloven § 10-4, jf. beskyttelsesinstruksen § 4.

For å kunne gi trusselutsatte barn den beskyttelsen de trenger, er det viktig at barnevernstjenesten og politiet samarbeider og kommuniserer godt, som også påpekt av Sør-Øst politidistrikt i deres høringsinnspill. Særlig er dette viktig der beskyttelsesbehovet er så stort at adressen til barnet blir vedtatt skjult eller sperret. Som Kripos nevner har politiet ansatte med spesialkompetanse og vil med tilstrekkelig

informasjon kunne bidra til at barnets beste ivaretas gjennom å gi en effektiv beskyttelse mot trusler om vold, vold og annen kriminalitet rettet mot liv, helse eller frihet. Uten informasjon om trusselutsatte barn i eget distrikt, vil ikke politiet kunne bruke denne kompetansen til å ivareta våre oppgaver etter politiloven § 2, herunder å forebygge at trusler realiseres. Politidirektoratet støtter derfor at det gis en klar regel i barnevernsloven § 13-5 tredje ledd om at barnevernstjenesten plikter å gi informasjon til politiet når en adresse graderes.

Kripos fremhever at barnevernstjenesten bør ta kontakt med politiet allerede når det vurderes å skjule eller sperre adressen til et trusselutsatt barn, slik at politiet blant annet får anledning til å uttale seg om flyttingen/plasseringen anses sikkerhetsmessig egnet eller ikke. Politidirektoratet er enig i dette.

Det er videre viktig at det utarbeides gode og tydelige retningslinjer som rammer inn barnevernstjenestens informasjonsplikt. Kretsen som skal ha tilgang til sperrede adresseopplysninger skal være minimal, særlig der opplysningene er gradert STRENGT FORTROLIG. Retningslinjene bør derfor, som Kripos skriver, blant annet si noe om hvem i politiet som er rette mottaker av informasjonen, for å unngå unødvendig spredning av gradert informasjon.

For øvrig har Kripos påpekt behovet for at det opprettes et nasjonalt kontaktpunkt med nødvendig oversikt over adressesperrer som er besluttet av barnevernstjenesten. Behovet ble også spilt inn av Kripos i deres høringsinnspill til *Barnevernsutvalgets NOU 2023:7 - Trygg barndom - sikker fremtid*, som er vedlagt Politidirektoratets hørings svar til NOU-en. Politidirektoratet er fortsatt enig i vurderingen.

Til 8.4.2. Forsvarlig omsorg og beskyttelse og 8.4.2.6. Vilkår for bruk av fysisk makt utover milde former

Departementet foreslår å tydeliggjøre institusjonens plikt til å beskytte barn som oppholder seg på institusjon i § 10-1 første ledd. Videre foreslår departementet at beskyttelsesformålet inntas i den nærmere beskrivelsen av omsorgsansvaret, ref. forslag i § 10-3.

Politidirektoratet støtter departementets vurdering i at det i barnevernet har oppstått et tomrom mellom tolkningen av handlingsrommet innenfor omsorgsansvaret og adgang til bruk av fysisk makt i akutte faresituasjoner, og at det medfører stor risiko for at sårbare barn som utsetter seg selv for alvorlig fare og skade, ikke får forsvarlig omsorg og beskyttelse.

Politidirektoratets vurdering er at dette kan medføre at barnevernet søker politiets bistand i en rekke tilfeller som ikke er til barnets beste, gitt at situasjonen burde vært forhindret eller løst på en annen måte av barnevernet selv. Politiet erfarer tilfeller der forholdsmessig og nødvendig maktbruk i utøvelsen av forsvarlig omsorg fra barnevernets side kunne forhindret eller avverget at barnet havner i situasjoner som medfører fare for liv og helse. Usikkerhet eller ulik tolkning av barnevernets rammer for omsorgsutøvelse kan medføre at barn havner i miljøer eller i situasjoner der de utsettes for betydelige belastninger. Politiet erfarer at det i flere av disse tilfellene ender med at barnet blir skadelidende. I kritiske tilfeller kan barnet bli utsatt for betydelig mer maktbruk fra politiets side for å hindre eller avverge akutte faresituasjoner, enn hva tydelig og regulert maktutøvelse i omsorgsøyemed fra barnevernets side på et tidligere stadium ville ha medført.

Politidirektoratet støtter departementets forslag om barnevernets adgang til å bruke fysisk makt, med de strenge vilkår som legges til grunn om at det ikke er tillatt å benytte fysisk makt utover det som er nødvendig, for å avverge at barnet utsetter eget liv og helse for alvorlig skade.

Til 11.2.3.4. Vurdering av om masterkravet bør oppheves

Politidirektoratet støtter departementets forslag om å lempe på kompetansekrav, begrunnet i et hovedformål om å sikre det kommunale barnevernet erfarings- og relasjonskompetanse og motvirke turnover.

Oslo politidistrikt støtter fravikelse av kravet til masterutdanning. Fra Politidistriktets høringsinnspill hitsettes:

"Vi trenger ikke et barnevern med tung forskerkompetanse, men et barnevern med tung barnefaglig kompetanse. Nyere forskning på utekontaktene bl.a. i bydel Søndre Nordstrand i Oslo viser at de får lettere kontakt med barna når de selv er oppvokst i bydelen eller i andre tilsvarende bomiljøer. Det antas at dette har overføringsverdi til barnevernet. Det er kanskje viktigere å finne ansatte med god relasjonskompetanse som raskt får en god dialog med barnet, enn å finne de med den lengste utdanningen. Det hjelper ikke hva den ansatte kan hvis de ikke klarer å få en god relasjon med barnet."

Politidirektoratet tiltrer Oslo politidistrikt sitt innspill. Relasjonskompetanse har stor betydning for tillit og langsiktig endringsarbeid. Politiet erfarer i møte med sårbar ungdom, at særlig unge gutter mangler mannlige rollemodeller og støttepersoner i livet sitt. Det kan tenkes at en oppmykning av masterkravet også vil bidra til en kjønnsbalanse i det kommunale barnevernet som i større grad møter de unges behov.

Til 14.3.2.1. Forslag om å etablere et nasjonalt barnevernsregister

Politidirektoratet støtter dette forslaget. Oslo politidistrikt støtter forslaget uten nærmere redegjørelse. Politidirektoratet erfarer at data som styringsinformasjon er viktig for å følge utviklingen av barnevernet og variasjon i eller omfang av ulike praksiser. Dette har tidligere blitt tematisert i forbindelse med søkelys på gjennomføringen av politiets bistand til barnevernet og omfanget av disse oppdragene. Manglende styringsdata kan gjøre det vanskelig å fange opp utviklingstrekk eller variasjon i praksis som ikke har faglig forklaring, noe som kan ha betydning for muligheten for å analysere hvordan tjenestene til barna fungerer. Et slikt barnevernsregister bør utformes på en måte som gjør at kritiske data for barnets beste vurderinger, særlig knyttet til myndighetenes samlede tvangsbruk, synliggjøres og tilgjengeliggjøres.

Til 15.7.1. Om politiattest og foreslått krav om politiattest for personer som skal jobbe i botiltak med heldøgns bemanning

Departementet foreslår krav om politiattest for personer som skal jobbe i botiltak med heldøgns bemanning i forslag til endringer i barnevernsloven § 12-11 annet ledd.

Politidirektoratet viser til vedlagte høringsinnspill fra Finnmark politidistrikt. Politidirektoratet støtter distriktets merknader, og tiltrer deres vurderinger i sin helhet. Fra høringsinnspillet, utarbeidet at vandelsenheten ved Finnmark politidistrikt hitsettes:

"Vår vurdering

1. Forslag til krav om politiattest ved opprettelsen av botiltak med heldøgns omsorgstilbud

Barne- og familiedepartementet har foreslått krav om politiattest for personer som skal jobbe i botiltak med heldøgns bemanning i forslag til endringer i barnevernsloven § 12-11 annet ledd. Under høringsnotatets punkt 15.7.1 er det vist til at målgruppen er tiltak som allerede i dag krever politiattest og at «opprettelsen av slike tiltak vil derfor ikke ha betydning for utstedelse av politiattester.»

Krav til politiattest for ansatte ved botiltak følger etter gjeldende rett av barnevernsloven § 12-11 første ledd.¹ Det fremgår videre av forskrift om politiattest etter barnevernsloven § 1 at det er barnevernstjenesten som skal kreve politiattest i medhold av § 12-11 første ledd. Ved at krav om politiattest for ansatte i botiltak med heldøgns bemanning inntas i annet ledd, følger det av forskrift om politiattest etter barnevernsloven § 2 at «Institusjonen skal kreve politiattest i samsvar med barnevernsloven § 12-11 annet ledd».

Når vandelsenheten behandler søknad om politiattest vurderes det på bakgrunn av dokumentasjonen vedlagt søknaden om søkeren er underlagt krav om politiattest etter det aktuelle hjemmelsgrunnlaget. Normalt er dokumentasjonen en bekreftelse på formål med søknad på politiattest utfylt av mottakeren som krever fremvist politiattest.

Ettersom godkjenning av botiltak med heldøgns bemanning etter forslag om ny § 9 a-6 kun kan skje dersom tiltaket «*Drives i samsvar med denne loven*», legger vandelsenheten til grunn at botiltaket må ha tilfredsstilt krav om politiattest for sine ansatte før botiltaket godkjennes.

Vandelsenheten stiller spørsmål til hvordan det kan kontrolleres hvorvidt en virksomhet eller aktør som krever fremvist en politiattest faktisk er et botiltak med heldøgns bemanning, som har hjemmel i lov til å kreve fremvist politiattest av sine ansatte etter foreslått § 12-11 annet ledd, enten fordi det er eller skal bli godkjent, jf. foreslått § 9 a-6.

Det kan her være en risiko for at botiltak uten heldøgns bemanning krever politiattest av sine ansatte, hvor det er barnevernstjenesten som har hjemmel til dette etter § 12-11 første ledd.

Da personene som vil bli underlagt krav om politiattest etter barnevernsloven § 12-11 annet ledd allerede er underlagt krav om politiattest etter § 12-11 første ledd, legger vandelsenheten til grunn at det ikke vil oppstilles krav om ny politiattest for ansatte som utfører oppgaver ved botiltak med heldøgns bemanning som allerede har fremvist politiattest etter § 12-11 første ledd.

¹ Som også henviset under høringsnotatets punkt 10.1.2

2. Om barnevernsloven § 12-11 annet ledd siste punktum

I forslag til endringer i barnevernsloven § 12-11 annet ledd under kapittel 16.1 s. 410 er botiltak med heldøgns bemanning etter kapittel 9a inntatt i tillegg til de institusjoner og sentre som fremgår av dagens bestemmelse.

Vandelsenheten vil bemerke at nåværende § 12-11 annet ledd siste punktum ikke er gjengitt i forslaget til ny § 12-11. Det følger av nåværende annet ledd siste punktum at kravet om politiattest etter annet ledd gjelder tilsvarende «for den som eier eller representerer eieren av en slik institusjon eller et slikt senter dersom vedkommende skal oppholde seg på institusjonen eller senteret».

Da vi ikke kan lese ut ifra høringsnotatet at det har vært til hensikt å utelukke denne kretsen av personer som ble inntatt i bestemmelsen med virkning 01.01.2024 fra krav om politiattest, ønsker vi å bemerke dette. Vandelsenheten ser det som naturlig at også eier av eller representant for eier av botiltak med heldøgns bemanning som skal oppholde seg på institusjonen eller senteret bør være underlagt krav om politiattest etter § 12-11 annet ledd andre punktum på lik linje som de øvrige institusjoner og sentre som er omfattet av § 12-11 annet ledd, jf. også forskrift om politiattest etter barnevernsloven § 2 tredje ledd.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Dersom personene som allerede har fremvist politiattest etter § 12-11 første ledd ikke må fremvise en ny politiattest etter foreslått § 12-11 annet ledd, vil ikke forslaget medføre nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser for vandelsenheten."

Til 12. 5. Legalitetskontroll av akuttvedtak

Enkelte vedtak som fattes av barnevernstjenesten effektueres noen ganger av, eller gjennomføres med politibistand. Noen av disse oppdragene innebærer krevende situasjoner med høy alvorlighetsgrad preget av tidsnød og begrenset helhetlig beslutningsgrunnlag. Politidirektoratet understreker viktigheten av at myndighetsutøvelse bør underlegges streng legalitetskontroll.

Politiets tillit knyttes både til utførelsen av egne handlinger og myndighetsutøvelse på andres vegne. Beslutninger fattet av påtalemyndigheten kan av utenforstående oppfattes som politiets beslutninger, og Politidirektoratet støtter derfor forslaget om at den midlertidige legalitetskontrollen styrkes, med hovedvekt på hensynet til de berørtes rettssikkerhet, men også med tanke på tillit til politiet i stort.

15.5.2. Innsyn i barn og ungdommers kommunikasjon

Departementet foreslår å oppheve dagens forbud mot at institusjonen kan føre kontroll med barnets korrespondanse, vider foreslås en ny hjemmel som gir institusjonen adgang til innsyn i barnets kommunikasjon og aktivitet ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler.

Oslo politidistrikt omtaler forslaget om institusjoners kontroll med barnets kommunikasjon i sitt høringsinnspill og støtter dette.

Fra høringsinnspillet hitsettes:

"Politiet erfarer at bruk av telefon og sosiale medier kan videreføre hevns spiraler og også utgjøre en risiko for barnet som er på institusjon. Husk også at bilder som deles kan være geo-tagget og derfor kan røpe hvor barnet befinner seg selv om dette ikke er kommunisert i klar tekst eller tale."

Politidirektoratet støtter departementets forslag, herunder at innsyn bare kan vedtas ved begrunnet mistanke om at barnet utsetter egen utvikling for fare eller skade ved bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler.

Ved en eventuell gjennomføring av en slik kontroll mener Politidirektoratet at det må utarbeides rutiner for oppfølging av eventuelle funn av opplysninger om at barnet befinner seg i en faresituasjon. Funn som eksempelvis kan utløse avvergingsplikt eller videre oppfølging innenfor politiets ansvarsområder.

Med hilsen

Bjørn Eirik Vandvik

Avdelingsdirektør

Anne Merete Ansok

Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - forslag til endringer i barnevernsloven - Kripos

Høringsinnspill - Forslag til endringer i barnevernsloven mv - kvalitetsreform - Oslo politidistrikt

Høringsinnspill - Forslag til endringer i barnevernsloven mv - kvalitetsreform - Øst politidistrikt

Høringsinnspill - Forslag til endringer i barnevernsloven mv - kvalitetsreform - Sør-Øst politidistrikt

Høringsinnspill - Forslag til endringer i barnevernsloven mv - kvalitetsreform - Finnmark politidistrikt